

# PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem



## „Primorski List“

izhaja vsaki 1., 10. in 20. dan v mesecu. Cena za celo leto 1 gl. 30 h., za pol leta 65 nov. Posamezne številke se dobivajo v tabakarnah: Nunske ulice in Šolske ulice po 4 nov.

V Gorici, dne 10. septembra 1896.

## Vredništvo in vpravnštvo

mu je v Gorici, Nunske ulice št. 10. — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. O-glase in naznanila sprejema vpravnštvo po pogodbi.

## Boj našemu radikalizmu!

Kmalu bo dve leti, odkar je „Rimski Katolik“ pozornost slovenskega občinstva obračal na tretjo stranko, ki se je mej Slovenci porodila, to je tako zvana radikalna stranka.

Pa po dveh letih nam pride „Edinost“ ter se z vso resnobo trudi kako bi prevarila slovenski svet, da radikalizma mej nami ni. Slovenski „radikalizem“ je baje od nas iznajden, namišljen — strah „od znotraj votel, od zunaj nič“.

Nam se zdi največje važnosti, ali priznavamo dejstvo radikalizma na Slovenskem, ali to dejstvo tajimo.

Pri naših nasprotnikih je prišlo sploh v modo, da vsemu oporekajo, kar trdimo mi. Pred leti smo začeli pozivati na boj proti slovenskemu liberalizmu — in od strani naših nasprotnikov se je zagnal protest: liberalizma na Slovenskem ni! Zdaj pa pravijo: radikalizma na Slovenskem ni!

Ali res pa ni v nas radikalizma?

Radikalce imenujemo ljudi, kateri ne ostanejo, kakor liberalci na pol poti, ampak izvajajo iz liberalnih naukov skrajne posledice v teoriji in življenji.

In takih ljudi imamo žal tudi Slovenci! Kar se tiče vere, izpoznavajo nekateri javno panteizem in materializem. Taki se nahajajo mej našimi akademiki. Berite li letnike dijaške „Vesne“. Berite „Delavca“, in prepričali se boste, kako se napoveda katoliški cerkvi boj na življenje in smrt. — Kar se tiče politike in socialnega vprašanja, izpoznavajo radikalci načela socialne demokracije; in socialne demokrate, prave, internacionalne imamo žal tudi na Slovenskem. Njih glasilo „Delavec“ se bere v 2000 iztisih v našem ljudstvu. — Kar se tiče leposlovja, izpovedajo radikalci goli, nagi realizem ali naturalizem, brez vsakih idealov; in take leposlovce imamo tudi mi. Oni imajo uže vodilno besedo v najstarešem slov. leposlovnem listu, v „Ljubljanskem Zvonu“. — Naši radikalci omadežujejo slovensko ime tudi s tem, da delajo propagando za razkol. To nalogo izvršuje „Slovanski Svet“. Predrznjejo se celo slovensko katoliško občinstvo javno vabiti k razkolni božji službi, kakor je to pred meseci storil dobro poznan slovenski list . . . . Tudi v tem je skrit neke vrste radikalizem . . . .

To in enako se vrši pred našimi očmi. Slovenski radikalizem je novrgljivo dejstvo; vsak pameten politik mora računati z njim. Neumno bi bilo zapirati oči pa kričati: Ne vidimo strahu — zatorej strahu ni!

Mi se ne borimo proti „namišljenim“ pošastim. Radikalizem naš ni plod razgrete domišljeje: on biva v resnici, ima meso in

kri, oživlja ga isti Bogu, družbi in državi sovražni duh, kakor pri drugih narodih.

Zatorej pa: vojska slovenskemu radikalizmu!

## Krščanski socializem na Goriškem!

III.

Pa, denimo vendarle, da bi bilo resnično, kar je trdil gosp. dornberški podžupan, da torej Goričani Slovenci vže imajo in točno vrše jedino pravi kršč.-socialni načrt.

Torej, ker ga imamo in ker ga vršimo, ali mar zato ne bo dovoljeno o njem govoriti? Kaj bi pa storili vi, g. Gab. itd. če bi kdo rekel: ker imamo in že vršimo narodni program, ne smemo več žugniti o njem? Stavim, da bi hitro uprašali na Studencu, ali imajo notri še prostora za enega!

Torej, gospoda, kedar boste spet prečitali vabilo na kak kršč.-socialen shod, pa se boste morda vnovič nad njim zgroževali, odgovorite, prosimo Vas, sami sebi: Nikar se ne smešimo med svetom!

Ali, gospoda pri „Soči“ imajo še en vzrok in ta je „kapitalen“, s katerim opravičujejo svoje začasno: proti-kršč. socialno rovanje

Da bi bilo ono, kar se je smelo v Šempetru govoriti, nekaj dobrega, lepega in celo koristnega, to se je povdarjalo uže pred shodom tudi z nasprotni strani . . . .; ali, da so se drznili ubogo ljudstvo podučevati tisti, ki ne trobijo v znani rog, to, to, jim je bilo hudodelstvo na narodno organizacijo. S tem, da bi se bilo ljudstvo opozorilo na prevažno korist kmečkih posojilnic ter se m. razložilo važen pomen kmečkih zadrug ter nadalje delavce opozorilo na rastočo nevarnost socialne demokracije, ravno s tem bi se bila zasejala le združba po deželi na korist najhujšim sovražnikom krščanskega in slovenskega imena, in prav zato so bili pireditelji shoda „izdajalci“ naroda!

Od 28. junija pa do danes je uže dva meseca, pa še se stresa vse v meni, ko se spomnim tega nesramnega in zajedno tako neumnega obrekovanja.

Gospoda, saj sami kličete da narod, ki nima gospodarske zaslombe, mora poginiti! Mi pa, ki smo Vam drage volje in z velikimi žrtvami hoteli pripomoči, da čim najhitreje spopolnite našo narodno organizacijo z Raiffeisenovimi posojilnicami in kmečkimi zadrugami, mi seveda smo „izdajice“!

Proti takemu govoricenju se človeku nehoté na ustnice vsiljuje izraz: „fej te bodi“! Pa, ker hočem biti kristijan, poročem: „Oče odpusti jim, saj ne vedó, kaj delajo“!

Sicer pa nas vendarle močno veseli, da „Soča“ hoče biti kršč.-socialna. Upamo namreč, da bo „Soča“ v kratkem preklicala vse, karkoli je kdaj pisala takega, da se ne strinja z glasilom dunajskih kršč. socialistov „Reichspost“.

„Reichpost“ se namreč tenkovestno drži načela dr. Luegerjevega, kakor je je bil izrazil v Sudovem hotelu, kar pa je g. Gabršček menda preslišal —, da dandanes so večkrat jedini prijatelji ljudstva katol. duhovniki. Naobratno pa so najprej sovražniki ljudstva, kateri je tako ali tako odhajajo duhorstet!

Vidite, ta je krilat, a vekovit izraz tolmača Vaših vzornikov — kršč. socialistov.

Taki ljudje torej, kateri ne spoštujejo niti kat. škofov, nikar celo kat. duhovnikov, ki tako radi presojujejo njihove naredbe in poučevanja, ki tako radi raznašajo kake njihove človeške slabosti, taki ljudje niti po dr. Luegerja sodbi niso kršč. socialni, marveč največji sovražniki kršč. ljudstva. Punctum.

## Politični pregled.

Notranje dežele.

Katoliški shod v Solnogradu se je sijajno izvršil. Vsi govorniki so povdarjali, da mora krščanski duh preveti ljudstvo, ter ne glede na narodnost poživljali na boj proti skupnemu sovražniku.

**Volitveno gibanje.** — Na Koroškem Slovenci prav vrlo napredujejo. Ne tako katoliška stranka med Nemci.

— Na Štajerskem posebno rujejo proti kat. poslancu Kaltenebergerju, ker je glasoval za slovenski gimnazij celjski.

**Sedež ogerskega ministra Banffyja** se uže precej maje. Boje se, da ga kmalu veter odnese.

**Židovska druhal** je napadla dr. Luegerja v Budjevicah s pestmi in kolmi. Nek žid mu je hotel pjuniti v obraz. Pač pravi dokaz židovske omike.

**Dunajski mestni zbor** hoče razširiti volilno pravico za mestne volitve.

Vnanje države.

**Italijanska vlada** se pogaja s sv. očetom da bi dovolil, da se kraljevič poroči v jedni rimskih cerkvah.

**V Vratislavi** sta se sešla ruski car in nemški cesar. Nemški cesar sprejel je svojega soseda v sredi nebrojne vojske. Menda mu je hotel pokazati svojo moč.

**Knez Lobanov**, ruski ynanji minister je umrl v Kijevu.

**Špancem** delajo dovelj preglavice Kubanci, sedaj so se spuntali še prebivalci filipinskih otokov. Uboga Spanija!

**Krečani** so se zadovoljili s prostostmi, ki jih je odvolil sultan. Toda turške dru-



hali iščejo povsodi povoda, ter nočejo kristjanom pripoznati pravice.

V Carjogradu še vedno divjajo proti Armencem. Kedaj vendar razbijejo to trhlo turško barako!

## Dopisi.

**Iz Kromberga.** Mali Šmaren je bil veličasten dan za našo duhovnijo. Obhajali smo blagoslovljenje novih kipov sv. Jožefa in sv. Antona Padov. Kipa sta bila postavljena pred šolo na lepo okrašenem vrtu. Nebeška miloba se razliva raz obeh obrazov, delo je res mojstersko. Ljudstvo se ni moglo načuditi lepoti kipov.

Ob 4. urah je kipa blagoslovil veleč. monsieur dekan Košuta ob obilni asistenciji sosednih duhovnikov. Po blagoslovu je velečastiti msg. v navdušenem govoru stariše in mladino spodbujal, naj posnemajo življenje obeh svetnikov. Po končanem govoru smo v procesiji kipe prenesli v cerkev. Možje so nosili kip sv. Jožefa, mladenici sv. Antona, obdajal pa ju je venec 70 belo oblečenih deklet z gorečimi svečami v rokah. Okolu pa je bilo vse polno pobožnega ljudstva. Zbralo se ga je gotovo nad 5000. Med prepevanjem zahvalne pesmi dospeli smo v cerkev, kjer so kipa postavili na veliki altar. Potem je bil blagoslov z Najsvetejšim.

Srečna hvala našemu č. g. vikarju, ki se res neutrudno žrtvuje za lepoto hiše božje. Koliko je vže v dveh letih storil. Nov tlak, preslikana cerkev, nova krasna kipa, vse to je sad njegovega truda. Čast in hvala pa tudi našim vrlim duhovnanom, ki se tako radi odzovejo, ter skladajo po svojih močeh v olepšanje hiše božje. Prepričani bodite, kar ste darovali v olepšanje cerkve, vam Bog gotovo stoterno povrne.

**Lurd.** dne 5. sept. (Avstrijski romarji v Lurdu). Danes zjutraj ob 6. uri došli smo avstrijski romarji po večdnevni vožnji v Lurd. Prišli smo semkaj vsi zdravi. Z Goriskega sva dva duhovnika in dve ženski. Tudi s Kranjskega ste dve ženski. S Štajerskega je sedem duhovnov in nekaj posvetnih. S Koroškega šest: en duhoven in pet drugih. — V Lijonu smo ostali dve noči in en dan. V prekrasni, še ne dodelani baziliki posvečeni M. D. v Fourvieru je bila 4. t. m. zjutraj peta sv. maša. Pel jo je msgr. grof Lippe z Dunaja. Prav lepo

## LISTEK

### Nekaj za tobakarje.

Zanimivo je pismo princesinje Elizabete Charlotte Orleanske, ki je je pisala svoji po polu sestri Lujizi: „Tobak je ostudna reč: upam, da ti, ljuba Lujiza, ne nosljaš; vselej me zjezi, ako vidim ženske z umazanimi nosovi, kakor bi ga bile vtaknile v..., segati po tobačnicah mož: kar pljuniti moram, tako se mi gabi!“ Leta 1715 je o svoji vnukinji to le pisala: „Dekle je staro 14 let; dokler je bilo še majhen otrok, mislila sem, da bo lepo, pa sem se zelo motila; zrastlel ji je velik nos, ki jo je vso pokvaril. Že vem, zakaj: „dovolili so ji nosljati, zato ima sedaj tak nos!“

Zopet drugikrat je pisala zoper noslanje tako! „Nič se mi na svetu tako ne gabi, kakor tobak, ki napravlja grde nosove, ki je vzrok, da ljudje skozi nos govorijo in strasno smrde. Videla sem tukaj ljudi, ki po tobaku diše kakor kozli. Ni je grše reči, kakor nosljanje, kakor nos, ki je kakor bi bil padel v...!“

Tako je imela tobakova rastlina tedaj veliko nasprotnikov, pa tudi mnogo pristašev: videti je dandanes, da so zadnji zmagali.

### Materin vpliv.

Mnogo zgledov nam spričuje, koliko premore vpliv dobre, matere na vzgojo svojih otrok. „Mlado drevesce se da lahko pripogniti“, pravi pregovor in v eni minuti se opravi s kepo ila, kakor v celi uri s trdim kamenom. Enako je z nežnim otroškim srcem, ki je tako sprejemljivo za vse dobro, ki se tako rado poprime vsega, kar je lepo,

so peli pod vodstvom g. Hochreiterja iz Kalkoburga duhovni (večinoma Čehi) in nekaj posvetnih Popoludne ob 4. uri je imel veleč. g. Eisterer, župnik blizu Dunaja doma, prelep govor. Na to so sledile pete litanije M. B.

V Lijonu smo prebivali vsi duhovni pri šolskih bratih. Lijonci nam niso nič nagajali. Iz Lijona smo odmrili dne 4. t. m. ob 6. uri in 50 minut zjutraj ter došli v Lurd po celodnevni in celonočni vožnji.

Vseh avstrijskih romarjev je okoli 450, največ s Češkega in Moravskega. Vseh duhovnov nas je 105.

Od vseh strani dohajajo romarji v velikih trumah semkaj. Po znamenju, ki ga imajo vsi romarji na prsih, sem naštel uže pet vrst romarjev.

Kedor vere nima, naj pride k lurški jami, naj pride pogledat, kakšno baziliko je vera sezidala; prepričan sem, da mu bo pomagano.

Videti vse, kar se pred lurško jamo godi, omehčati mora kamenito srce. Danes zjutraj je imel p. gvardijan Lukas na Dunaju kratek, a jedrat in ginljiv nagovor. Nato je opravil sv. mašo, pri kateri so pevci nemške pesmi peli. Vsi smo šli v procesiji s svečo v roki do vrat bazilike, kjer je dal grof Lippe blagoslov z Najsvetejšim.

Danes pop. ob 3½ bo zopet pridigal p. Lucas, in potem bo b'agoslov. Po blagoslovu bomo spovedovali.

Vreme imamo do zdaj z malo izjemo ugodno. Tukaj ostanemo do 9. t. m. in potem se vrnemo čez Paray le Monial in Einsiedeln domov.

**Sovodnje,** dne 8. avg. — Danes se je tukaj vršilo blagoslovljanje nove šole. Ob 9. uri je bila slovesna sv. maša, pri kateri je domači vikar imel primeren govor. Razpravljal je vprašanje: čemu je šola? namreč, da vzgaja mladino po starem slovenskem geslu: „vse za vero, dom in cesarja“. Razlagal je dalje dolžnosti učencov, starišev in otrok do šole. Po končani sv. maši se je pomikal sprevod iz cerkve po se zastavami in mlaji okrašeni cesti, prepevaje primerne pesmi do vkusno okrašene nove šole, kjer se je dovršilo blagoslovljanje po določenem obredu.

blago in krepostno, ako zna mati z modro ljubeznjivo vplivati na otroka.

Učenjak Randolf je večkrat rekel: „Jaz bi bil postal bogotajec, ko bi se ne bil moral vedno spominjati svoje blage matere, kako je stisnila moje majhine ročice v svoje mej tem, ko je z mano pokleknila in me učila izgovarjati presveto ime Jezus.“

Enkrat je rekel neki gospod Adamsu, slavnemu predsedniku Amerike: „Zdaj vem, zakaj ste postali tak mož, kakeršni ste.“ — No, zakaj? — „Jaz sem bral pisma, katere je pisala Vaša mati Vam, svojemu sinu.“ Mati Vešingtona, slavnega predsednika severnoamerikanskih zaveznih držav, je izgojevala tega svojega sina v pobožnosti in strahu Božjem. Ko so ji bili v njenih starih dneh povedali novico, da je njen sin Juri povzdignjen na najvišjo čast, ki jo more država komu dati, je mirno rekla častitljiva žena: „O, moj Juri je bil vedno dober sin.“

Nekega večera je sedela neka mati s svojim sinom pred hišo. Pripovedovala mu je o ljubem Zveličarju in solze so ji kapale iz oči na glavo lepega dečka. Ta deček je pozneje kot krepak mož povedal ta prigodek v eni pridigi in dostavil: „Te matere solze so me storile misijonarja.“ Znano je, kar je odgovoril cesar Napoleon I. nekemu, ki ga je vprašal: „Kaj je najbolj potrebno francoskemu ljudstvu?“ — „Dobrih mater“ je bil kratek pa pomenljiv odgovor cesarja.

### Sedem pravil za dobro vzgojo otrok.

1). Nikedar ne ukazuj kaj svojim otrokom, kar nisi sam storil, posebno si prizadevaj dobro izgojiti svojega prvega otroka.

## Kaj novega po Slovenskem.

**Na Kranjskem.** Župnikom v Stari Loki je imenovan č. g. Franč. Kummer, dekan na Vrhniki. Zgubil se je France Kremžas, jedini sin vdove — posestnice. — V Gor. Logatcu je vtonil dveletni sin Marije Petrovčič. — V Ljubljani so povozili kovača Lotriča. — Krščanski socialisti so imeli javen shod v Starem Trgu. Bilo je 1200 poslušalcev. — V Ljubljani je prišla pod voz Eliz. Kavčič. — V Hauptmanci je pegorela hiša Jere Ločnikar. — Na planici ob izvirku Korenske Save, so našli truplo mrtvega vojaka. — V ribniškem okraju razsaja vročinska bolezen. V Novem Mestu prirede vinarsko razstavo. — Umrli je g. Leopold Cvek, učitelj in skladatelj. — V Dravljah je pogorel kozolec. Škode do 400 gld. — V Radomljah je obhajal zlato mašo č. g. Matija Košar. Trtna uš se vedno bolj širi po črnomaljskem okraju. — Ušel je prišljenec Koflerle.

**Na Štajerskem.** V Celju se je osnovalo društvo odvetniških in notarskih uradnikov. — Volilski shod je bil 8. sept. v Ormožu. — V Gornjem Gradu je hotel zidar M. z mišnico zastupiti celo družino. — Ob Sotli na Bizeljskem je toča povzročila veliko škodo. — Občina Rečica je izvolila č. g. župnika in gvardijana v Nazaretu o. Viktorja Jerančiča častnim občanom. — Sreberno poroko je obhajal g. A. Turnšek, župan v Nazaretu. — Najhujši boj Slovencev je napovedal dr. Derschalta. — Štajerski Slovenci se po volilnih shodih pripravljajo na volilni boj. —

**Na Koroškem.** Prvotne volitve so med Slovenci izpadle zelo ugodno. Ne tako med Nemci. — Vodja Palla, trd Nemeč, imenovan je dež. šolskim nadzornikom za Koroško, Nemeč Knapitsch pa vodjem učit. pripravnice v Celovcu. Dve gorki zaušnici koroškim Slovencev. — V Celovcu se vrši shod avstrijskih gostilcev. Upamo da navzoči Slovenci ne bodo trpeli izzivanja. — Slovenci so imeli na jedno nedeljo 15 shodov. — Na Plesišču je pogorel skedenj. — V Rutah je gorelo pri Hibernjaku. — V Železni Kaplji je nenadoma umrl kmet I. Nemeč. — V Žabnicah se je obesil na pokopališču neki Gregoršič. — Gorelo je pri Vranu na Vrbi.

2). Visoko ceni pokorščino! Ne čakaj, da te bodo otroci še le razumeli kaj hočeš s svojim ukazom; pokorščina mora priti otrokom v navado.

3). Ljubi svoje otroke tako, da se te bodo ob enem bali in te spoštovali.

4). Ne terpi, da bi ti otrok vgovarjal.

5). V pričo otrok moraš biti s ženo vedno enih misli. Kaznovani otrok se ne sme skrivati za očeta ali mater in pri njem varstva in potuhe iskati.

6). Daj otroku vedno kako delo in skerbi za njegovo zdravje

7). Izroči sebe, svoje otroke in celo hišo v varstvo božje

### Slaba tovaršija.

„Kedor za smolo prime se osmoli.“ „Po slabi družini rada glava boli.“ To so znani in stari pregovori, ki imajo vedno svojo veljavo. Martin je bil moder mož in zaradi tega ni nikedar pustil svoje odraslene hčere in sine v tako družbo, kjer se je bilo bati kakega pohujšanja. „Oče! reče nekega dne dobra, dvajsetletna hči, Vi mislite, da sem še vedno tako otročja, ker ne pustite hoditi s sosedomo Lucijo!“ Ta pa je bila prav posvetna in slabega obnašanja. Oče vzame molče iz peči en vgašen ogelj ter ga ponudi hčerki. „Otrok moj, saj nič ne peče, le primi ga!“ — Hčerka vzame ogelj v roke, pa glej, roka je bila črna in nevede si je umazala tudi obleko. — „Človek ne more nikedar dosti previden biti, kedar ima z ogljem opraviti“ reče hči. „Gotovo! odgovori oče. Zdaj vidiš da ogelje človeka onesnaži, če tudi ne žge. Enako je v slabih tovaršijah.“



## NOVICE.

**Ministerski predsednik grof Badeni** se je pripeljal po soški dolini včeraj zvečer ob 10 uri v Gorico. Prenočil je v hotelu Gunckel. Danes dopoldne (10. t. m.) je vsprejemal razne dedutacije. Od poludne do 1½ pojde na razgled po mestu, obišče osebno prevzvišenega nadškofa in župana goriškega. Potem se odpelje v Sv. Peter na obed k. Nj. prevzvišenosti Fr. Coroniniju. V vrtu pred Coroninijevo palačo bo svirala goriška godba. Ob 3½ popoldne odpotuje grof Badeni zopet v Gorico in od tod čez Gradiško, Zagrad, Ronke v Tržič in iz Tržiča po železnici v Trst, kjer se bo mudil dva dni.

**Knez Hohenlohe**, ki je prišel sprejet grofa Badenija je danes zjutraj ob 7¼ nenadoma umrl. Zadel ga jemrtvoud.

Ljudje, ki so bili navzoči pri Badenijevem sprejemu pripovedujejo da so se slišale od laške strani med klici tudi: Evviva l' Italia, Evviva Garibaldi, Merda ai sciafs! Evviva Gorizia italiana! Evviva il nostro podestà — merda ai sciafs. Nekega Slovenca, ki je klical: Živio, da so tudi zabodli. Koliko je na tem vse resnice poročali bomo prihodnjic.

**Preč. g. Jos. Soudat**, zlatomašnik ustanovnik Slov. Alojzijevišča, je poštevaljoč veliko denarno potrebo mladega zavoda podaril zopet 400 kron. Velikodušnemu gospodu bo Bog povrnil, da Mu ni treba naše hvale. Toda razveselili smo se tega daru toliko bolj, ker je za novo ustanovo naj boljše priporočilo, ako je stari gospodje podpirajo. Bog živi!

**Občine** za „Alojzijevišče“. Zopet nam je došlo več dopisov od slovenskih občin, ki so dovolile podporo za „Alojzijevišče“. Le tako naprej! Imena prihodnjic!

**Za „Alojzijevišče“** so darovali: Preč. g. Fr. Ceket, vik. v Štjaku 15 gld.; preč. g. Jan. Marušič, vik. v Nabrežini 33 gld.; preč. g. Andr. Brezavšček, župnik v Kamnjih 20 gld.; preč. g. Ant. Hvalica, dekan v Šempetru 10 gld.; preč. g. Ant. Ukmar, zlatomašnik 10 gld.; preč. g. Andr. Žnidarčič, vik. v Grandnem 19 gld. 50 kr.; preč. g. Ant. Cibič, dekan v Črničah 20 gld.; preč. g. Leop. Stubelj, kaplan v Črničah 10 gld.; preč. M. M. 10 gld.; preč. g. Filip Abram, kapelan v Komnu 5 gld.; preč. g. Franc Kodrič, kurat na Trnovem 5 gld.; preč. g. Marko Vales, kurat v Braniči 15 gld.; preč. g. Jan. Jarac, duhovnik v p. — 50 kr.; gospa Neza Manfreda iz Sv. Lucije 1 gld.; gospa Katarina Faganelj iz Št. Petra 5 gld., gospa N. N. iz Kranjskega 40 gl.

Bog povrni blagodušnim dobrotnikom, ki so nam ob veliki potrebi pomagali. Bog živi naše prijatelje!

**Čč. šolski bratje** so došli v Gorico v torek zjutraj ob 11.50. Na postaji so je pričakovali monsignor Fr. Košuta z odborniki. — Po prisrčnem pozdravu z odborom, so se predstavili stacijskemu načelniku g. Marušiču. — Na to so se odpeljali v zavod, kateri so si ogledali. — Preč. g. predsednik je povabil na obed čč. brate in odbornike. V kratkih napitnicah sta g. brat ravnatelj in predsednik izrazila eno željo: naj bi Vsemogočni blagoslovil zavod pod novim vodstvom.

Po poludne so se poklonili prevzvišenemu nadškofu proseč nadpastirskega blagoslova.

Prevzvišeni je čč. brate preprijazno sprejel in pozdravil in iz vsega srca blagoslovil nove delavce pomočnike v goriški nadškofiji. — Še isti dan so se poklonili preč. g. župniku M. Milost.

Ravnatelj zavodu je č. g. brat Caharija, brata učitelja sta: Viktor in Ivan Nepomuk za poztrežbo brat Makarin. Čč. brate je so se odboru takoj prikupili v vsakem oziru in društvo „Alojzijevišče“ sme za trdno upati, da bo imelo veselje z njimi. Bog blagoslovi začetek.

**Vpisovanje slovenskih šolskih otrok v „Sloginih“ zavodih** začne 13. t. m. ter traja do 15. septembra. Slovenski stariši! Vsi brez izjeme, vpišite svoje otroke v slo-

venski šole. Ne dajte se pregovoriti od *nikogar*, da bi jih odpisali v laške šole. Dokažite, da ste zavedni Slovenci. Ne izpostavite se v zasmeh nasprotnikom, ki se Vam bodo v pest smejali, ko Vas speljejo na led. Ne bojte se *nikogar*, tudi gonjačev v *stražarski* opravi ne, ki Vam bodo pretili s kaznimi, ako ne daste otrok v laško šolo. Pokažite vrata ljudem, ki bodo lazili s polo papirja in svičnikom v roki po vaših hišah speljavat Vaših otrok v laške šole. Zavedni Slovenci, poučujte morebitne nezavedne, da ni jeden otrok slovenski ne prestopi praga laške šole. Bodite ponosni, da ste Slovenci, skrbite, de bodo tudi Vaši otroci zavedni Slovenci!

**„Narodni dom“ v Gorici?** Zadnji „Primorec“ poroča: „Zopet napredek. Konsorcij 10 rodoljubov je kupil v sredi Gorice veliko hišo z dvoriščem in vrtom; tu se prirede prostori za različne narodne potrebe, zlasti za posojilnico, za razne šole in za „Sokola“. Vsi stroški bodo znašali okoli 50.000 gld.

**Poučni shodi.** „Sloga je sklenila v seji dne 3. t. m. sklicati poučne javne zbere 6. t. m. v St. Andrežu, 8. v Kviškem, (ta se je odložil na nedoločen čas radi prihoda grofa Badenija v Gorico) 13. za vipavsko dolino pri Rebku, 20. v Komnu, 27. pri sv. Luciji in popoldne v Tominu. Kot govorniki nastopijo: dr. Gregorčič, dr. Tuma in Klavžar.

**Porotno zasedanje** pri okrožnem sodišču v Gorici prične 19. oktobra pod predsedstvom Sbisca, kojega bosta namestovala Flegar in Schmarda.

**Državnim pravdnikom v Gorici** je imenovan g. Stefan Vidulich, titularni sodnijski svetnik v Trstu in sodnijski pristav g. Henrik Pedezolli v Trstu namestnikom državnega pravdnika. O prvem se piše, da ne zna slovenskega jezika. Mila majka, ali nas prezirajo!

**Petindvajsetletnico** svojega mašniškega posvečenja je praznovalo 1. sept. na Sv. Gori 5 duhovnikov iz goriške, 1 iz poreške in 4 iz tržarske škotije. Sošolcev gg. jubilentov je umrlo 9. Peli so čepovanski pevci prav lepo znano Palestrinino mašo.

**Čemu je zdravnik pri okrajni bolniški blagajni?** V Solkanu je nevarno obolel mizarski pomočnik, zavarovan pri okrajni bolniški blagajni. Poklicali so društvenega zdravnika dr. Villat-a. Toda zdravnik ni hotel takoj priti marveč prišel je še le drugi dan proti večeru, ko je bil bolnik vže v nevarnosti ter so poklicali uže drugega zdravnika.

Jednake tožbe o obnašanju dr. Villat-a do delavcev se pogosto slišijo. G. zdravnik, gotovo meni, da so delavci le za to, da vplačujejo in njega vzdržujejo. Je-li so slavne oblasti tudi istega mnenja?!

**V zavodu „Notre Dame“** je umrla č. sestra Marija Mercede, ki je bila izprašana učiteljica.

**V Dornbergu** si je kupila ondotna ženska podružnica sv. C. in M. društveno zastavo, katero so blagoslovili dne 23. avgusta.

**Ločniški starešine** so sklenili prekrstiti vaške poti in zbrisati z novimi imeni zadnji sled, da je bil Ločnik kedaj slovenski. Evo jih nekaj: „Via Aquileja“, „Gorizia“, Dante, Lucinio, Giulio Cesare..... Zorutti... Zanimivo je tudi, da imenujejo Ločničani še dandanes potok med železniškim mostom in Ločnikom: „patok“. Tudi to ime se ima preleviti v „Rio di confine“. No, sedaj je pa Italija rešena!

**V Podgori** bolehalo otroci za skarlatino združeno z difterito. V jednej hiši so umrli v 1 tednu 3 otroci.

**Sv. birma v devinskem dekanatu.** V petek popoldne 25. sept. pride prevz. nadškof v Opatjeselo. V soboto 26. sept. bo posvečenje cerkve; v nedeljo 27. sept. birma ravno tam. Pod noč 27. sept. se pripelje prevzvišeni v Devin, 28. sept. birma v Devinu, 29. v Zgoniku in 30. na Nabrežini.

**Slava izvrstnim pevcem.** V Kojsem imajo kaj lepo cerkveno petje. Vodi je cerkovnikov sin C. Kumar. Precej močan pevski zbor izvršuje v cerkvenem duhu zložene skladbe. Čuli smo nedavno neke Wittove litanije. Na deželi kaj takega slišati, je res redka prikazen; a prav radi tega zaslužijo kojski pevci vso hvalo in priznanje. Le tako vrlo naprej! O da bi tudi v Gorici, vsaj v stolni cerkvi skoro začuli kaj dostojnišega, kakor smo vajeni poslušati dozdej!

**Iz Brd.** 7. sept. V Kojsem so že začeli popravljati župnišče. Potrebno je bilo se ve da kakor marsikje, zakaj dosedanje stanovanje ni bilo za duhovnika nikakor primerno. Ljudje so gledali s ceste skozi okna v kuhinjo; če pa so zaprli okna, morali so pri belem dnevu rabiti luč in kadilo se je, da se včasih še vrata niso videla. To delo je prevzel domači mojster g. Vuga iz Kozane.

**V Seniku** v Brdih je ubila strela mladeniča Jožefa Mišičiča, ko je v zvoniku zvonil proti hudi uri.

**V Šmartnem** niso še popolnoma dodelali cerkve, pa se že poganjajo za popravljanje farovža; mislijo ga namreč zvišati. Lepo duhovsko stanovanje je čast celej občini. Tako naj bi nekatere občine Šmartensko ali Kojščansko posnemale. Živio Šmartin! Živio Kojško! Živio g. vrednik in „Primorski List!“

**V Črničah.** \*) V četrtek, 27. avgusta, smo imeli za naš kraj velkansk pogreb. Spremili smo k zadnjemu počitku zemeljske ostanke rajkega gospoda Franciška Leban-a nekdanjega dolgoletnega župana, odlikovanega od presv. cesarja s zaslužnim srebrnim križcem s krono. Vdeležili so se pogreba: sin rajkega, gosp. Franc Leban, poštni uradnik v Gorici, hčere njegove in drugi sorodniki, vse starešinstvo in veterani iz okolice z godbo. Vsaki hiši so darovali debelo svečo in porazdelili med vboge 100 gld. — Grljivo je bilo slišati, s kakim velikim zaupanjem je klical rajki skoraj neprehoma Marijo na pomoč. Naj bi mu izprosila milost pri svojem Sinu! — V soboto je nesrečno padel tukajšnji podžupan, ki je ob enem tudi cerkovnik in ključar, ter se pobil na glavi in si nogu zlomil.

**V Črničah** je padel z oreha kmet Tomaž Lak in si zlomil desno nogo, v Prvačini pa 8. letni Alojzij Gregorič in si spahnil nogo. Oba se zdravita v goriški bolnišnici.

**Dvesto modrasov.** Pišejo nam iz Šempetra: Dne 5. t. m. ubili so delavci v kamnolomu domačina A. Drozgiča nad 200, reci: *dve sto* modrasov in sicer v dveh urah in pol!

Bilo jih je za eno celo „samokolnico“! Strašna golazen, kako se je bila namnožila v grušču! Kaj bi bilo v par letih, da se ni posrečilo zatreti jo tako številno?!

**Toča** je pobila 6. t. m. zjutraj po Kobarijskem Kotu. Posebno hudo je zadela Breginj, kjer jo je padlo za ped na debelo. — Ni ga skoraj dneva, da bi pri nas ne bilo nevihte. Ako je tudi jasno kakor ribje oko, zvečer mora grometi in liti kakor iz škafa.

**Soča** je vsled nalivov 28. m. m. silno narasla, v Tolminu je bil most pod vodo, v Kanalu je šla skoz luno Pošta mesto ob 2. je dospela v Gorico o 5. uri, ker ni mogla naprej.

**Nesreča.** V Soči je 1. sept. neki Jan. Kavs, star 27 let, nesrečno z gore padel in ostal pri tej priči mrtev.

## RAZNOTEROSTI.

„Edinost“ zopet kar v en dan trdi, da smo stavljali na „proskripcijsko listo naša narodna društva.“ To ni res! Na proskripcijsko listo smo postavili društvo (ne društva) eno samo tedaj in to je sokolsko. Razlogov, zakaj, smo navedli več; in dozdej nismo še prišli do drugega prepričanja. Kar se pa tiče bralnih društev (čitalnic) pa ciril-metodijeve družbe, smo želeli

\*) Zakasnjeno. Vred.



in še želimo prevestrojiti v smislu resolucij I. slov. kat. shoda. Saj o tem smo pisali uže večkrat. Naj „Edinost“ to vzame na znanje pa pojasni svojim čitateljem!

**Treba dobro ločiti!** „Edinost“ nas dolži, da smo narodni ideji podtikali svojstva, nevarna veri in državi. Ni res; mi smo vselej dobro ločili mej narodnostjo samo na sebi pa mej pretiravanjem in obožavanjem narodne ideje. Kar se tiče pretiravanja — ima „Edinost“ prav; kar se pa tiče narodne ideje kot take, nas „Edinost“ krivo sodi. Uže zadnjič smo „Edinost“ opozorili na našo izpoved gléde narodnostnega vprašanja, katera se nahaja v „Rimskem Kat.“ I. 1895 v I. zvezku pod naslovom: „Deset poglavij iz narodnostnega katekizma.“ Eno teh poglavij se glasi: „Narodnost je dobra;“ a drugo: „*Pretirana* narodnost. Svetovali bi „Edinosti.“ da bi ta poglavja kar celotno ponatisnila svojim čitateljem; kajti nazorov tam izraženih se ne sramujemo, in smo jih pripravljene zagovarjati pred Bogom in ljudmi. Dokler „Edinost“ tega ne stori, nas bode nje občinstvo vedno krivo sodilo, in pravde naše gléde narodnega vprašanja ne bo nikoli konec.

**Iz Šmartnega v Brdih.** V Šmartin je prišla Soča, toda ne ona, katero je Bog vstvaril in ji dal izvirati pod Triglavom, ampak ona, katero je vstvaril A. Gaberšček in ne teče pod Goriškim mostom, ampak iz Kozane v Šmartin.

Soča vedno piše zoper č. duhovščino, zoper č. g. dr. Mahnič, zoper mlade kaplane po deželi; zato pa nekaterim liberalcem posebno dopade. Videl sem jo čitati v Šmartnem; pa v Šmartnem ni noberega naročnika na „Sočo“, tedaj je bila izposojena iz Kozane. Do sedaj ni bilo liberalnega duha v Šmartnem, zdaj pa so se že nekateri nasrkali „Sočinega“ duha, kajti ravno taki možje, ki berejo „Sočo“, kljubujejo duhovnom in jim nagajajo, kjer koli le morejo. Soča! Soča!

**Protiframasonski shod** se snide v Tridentu na Tirolskem. 4. odseki se bodo pečali z nastopno tvarino: 1. prostozidarstvo, 2. prostozidarsko delovanje, 3. združenje v molitvi in 4. zatiranje prostozidarstva. Bog daj obilo vspela v prospel altarja in prestola.

**Vročina na Ruskem.** Pri nas neprestano deževje, na Ruskem neznosna vročina. Po Krimu in Besarabiji je zadnjih 14 dni bila taka vročina, da so morala vsa dela na prostem prenehati. Mnogo ljudi je v sled solnčarnice umrlo. V Odesi je kazal toplomer 124 stopinj po Fahrenheitu.

**102 let boleha.** V občini S. Jakob pri Bocenu umrla je zadnje dni kajzarica Marija Trenka, 102 let stara. Najbolj čudno pa je pri tem to, da je starka vedno živela v uboštvu, poleg tega pa še nikdar zdrava ni bila.

**Kaznovani rešitelj.** Neki učitelj na Nemškem je z lastno nevarnostjo rešil tovariša iz valov. Bil je kaznovan z globo 1 gid. 30 kr. zato, ker se je na prepovedanem kraju kopal!

**Velikanski most** hočejo Amerikanci zgraditi čez severni rokav Hudsonovega zaliva. Visok bode nad 200 metrov, da bodo mogle največje ladje voziti pod mostom. Vsi troški so proračunjeni na 360 milijonov frankov.

### Za kratek čas.

**Kaznjeneec** je bil izpuščen iz ječe. „Ne mislite si pa, da smete zdaj delati, kar hočete“, rekel mu je sodnik. „Bodete dve leti pod policijskim nadzorstvom!“ — „Prosim, gospod sodnik to bi se mi moglo spregledati. Sem oženjen in moja žena je hujša, kot deset policajev v kup!“

**Cemu ima človek oči?** vpraša častnik nekega vojaškega novince v šoli. — „Da jih zapre, kedar spi“, odgovori novinec po dolgem premišljevanju.

**Dobro zdravilo.** Predsednik francoske republike je potujoč po deželi v Aury-u vprašal nekega župnika, kakšni so njegovi župljani. Župnik odgovori: „To je

odvisno od jabolk.“ — „Kako to?“ — „Kedar je mnogo jabolk, je tudi mnogo jabolčnika in tudi mnogo pijanih ljudi, ki se valjajo po jarkih ter pretepajo svoje žene. Toda nekdan sem iznašel izvrstno sredstvo.“ — „Katero?“ — „Kedar se pride katera žena pritoževati proti možu, dam jej v steklenici čiste vode ter naročim, da to zdravilo vzame in drži v ustih tako dolgo, da se mož pomiri in zaspi. In to pomaga.“

### Popravek.

Zahtevam od Vas, g. urednik, da priobčite po §. 19. tisk. zak. v št. 36. „Soče“ popravek članka iz št. 34. „Soče“ od 21. avg.: „Ropotanje proti „Soči“ in „Primorcu“.

1. Jez ne moremo nobenega lista prepovedati pod smrtnim grehom. V cerkvi sem omenil le vsebino znane okrožnice. „Soče“ nisem imenoval. O „Primorcu“ sem povedal kako je prihitel za izrečno katoliškim „Primorskim listom“. Vabil sem ljudstvo, naj samo bere slov. prestavo okrožnice.

2. Je katolišk nauk, da „greh nareja narode nesrečne“. Ako se škof izjavi na podlagi božjega razodenja, da to ali ono je smrten greh, to ni prazna beseda.

3. Ako me kdo „stvarno zavrača“, ne grem tožiti, poboljšam se.

4. Kedor me pozna, ve, da sem prej boječ ko „predrzen“.

5. V nobeni gostilnici nisem „bil hud“, ker imajo „Sočo“.

6. Ako spolnujem svoje stanovske dolžnosti, nisem „Don Kišot“; pač pa duhovnik, katerega bi „Soča“ pohvalila, ako bi bila res katoliška.

Zahtevam tudi po isten § 19, da mi potrdite resničen sprejem popravka; ali pa pošljite mi ga sè št. 36. „Soče“, ker sem radi tožeb prosil in dobil dovoljenje čitati jo. Bom plačal, kar gre.

Deskle, dne 31. avg. 1896.

J. FELTRIN  
vikarij

Odgovorni vrednik in izdajatelj J. Marušič,  
Tiska Hilarijanska tiskarna.

Prihodnja številka „Primorskega Lista“ izide dné 20. septembra.

## Dijake

sprejme na stanovanje in hrano z ugodnimi pogoji. Natančno se izve pri vpravištvu nunske ulice št. 10.

## Franc Jusina

črevljar v via Municipio št. 3 priporoča gospodom in gospem v svoji lastni delavnici iz najboljšega blaga izdelane čevlje, po najnižjih cenah.



# EDVARD PAVLIN

v GORICI

v Nunskih ulicah št. 10 nasproti gostilne  
«BELEGA ZAJCA»

usoja si priporočati preč. duhovščini in sl. občinstvu svojo veliko zalogo nagrobnih vencev vsake vrste, rož za cerkve, palm, cvetkov za nove maše in poroke, voščenih sveč, mrtvaških oblek, čevlje, nogovice, rakev (truge) vsake velikosti, zlatih črk i. t. d.

**Vse po nizkih cenah!**

Ustanovil l. 1767 Ivan Samassa v Ljubljani.

Ces. inkralj.  dvorni zvonar

## ALBERT SAMASSA

v Ljubljani

12-13



Zvonovi imajo harmon. in melodične glasove.

Izborna je tudi priprava za zvonjenje, da zvonove do 45 centov more zvoniti en sam mož. Čista kovina srebrne bliščobe. Močan in čist glas.

**Garancija pet let.**

Cerkvene priprave iz masivnega bronu; svečniki, lustri, svetilke, altarni križi, kanonske tablice, lonci za cvetlice itd., dalje gasilnice, pumpe, ograje pri studencih, ventili itd.

Občine in gasilna društva vdobijo naročila tudi na obroke.

Ceniki brezplačno! Štiri častni diplom. 21 svetinj.